

Косміна О.В., студентка магістратури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
Ковальська О.О., студентка 4 курсу Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
Цвілик С.Д., кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця
e-mail: ktoebgd@gmail.com

ОСНОВНІ ПРАВИЛА МОДЕЛЮВАННЯ В СЕРЕДОВИЩІ КОМПАС-3D

***Анотація.** В статті розглянуто основні правила роботи у середовищі графічного редактора КОМПАС-3D. Встановлено, що окрім графічних, текстових документів і фрагментів у системі можна працювати в середовищі тривимірного моделювання і складання тривимірних моделей. Враховуючи уніфікованість графічних документів для різних галузей матеріальної діяльності запропоновано інструментарій користування командами середовища тривимірного моделювання.*

***Ключові слова:** тривимірне моделювання, програма КОМПАС-3D, команди, документ, меню, параметри.*

***Abstract.** In the article the basic rules of work in the environment of the graphic editor KOMPAS-ZD are considered. It is established that in addition to graphic, text documents and fragments in the system it is possible to work in a medium of three-dimensional modeling and drawing up of three-dimensional models. Given the uniformity of graphic documents for various branches of material activity, the toolkit for the use of three-dimensional simulation environment teams is suggested.*

***Keywords:** three-dimensional modeling, KOMPAS-3D program, command, document, menu, parameters.*

Постановка наукової проблеми. Система КОМПАС-3D має значні можливості створення тривимірних моделей самих складних конструкцій, як окремих деталей, так і складальних одиниць. Причому процес моделювання аналогічний технологічному процесу виготовлення виробу. Здійснюючи віртуальне складання кількох деталей в складальну одиницю, користувач може тимчасово відключити зображення будь-якої деталі або виконати будь-який складний розріз.

Короткий аналіз досліджень проблеми. У КОМПАС-3D можливою є робота з різними типами документів, які прийнято називати середовищем. Окрім графічних, текстових документів і фрагментів у системі можна працювати в середовищі тривимірного моделювання і складання тривимірних моделей. Для цих цілей використовується спеціальна підпрограма КОМПАС-3D.

У КОМПАС-3D можливим є створення **твердотільних моделей** (деталей), що зберігаються у файлах з розширенням *.m3d. і **моделей складання** (складальних одиниць), що зберігаються у файлах з розширенням *.a3d.

Мета і завдання статті. Враховуючи уніфікованість графічних документів для різних галузей матеріальної діяльності запропонувати інструментарій користування командами середовища тривимірного моделювання та рекомендувати напрацювання для використання в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Робоче вікно середовища трьохвимірного моделювання відкриється, якщо натиснути відповідну кнопку , що знаходиться на панелі керування (рис. 1).

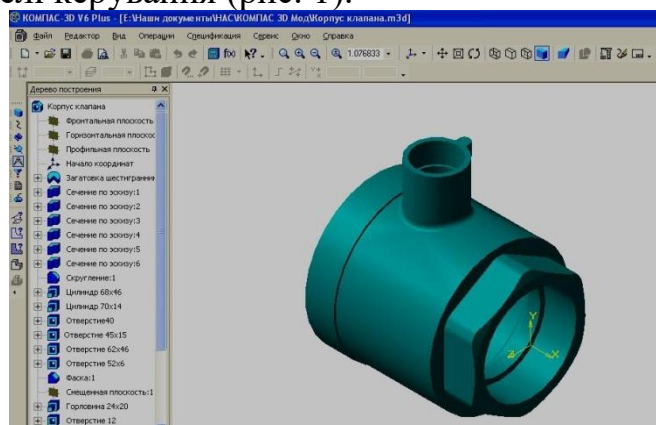

Рис. 1.

Стрічка падаючого меню розташована у верхній частині робочого вікна. Кожний заголовок об'єднує певну групу команд, що відкривається при підведенні курсору до заголовка і натисненні миші на ліву клавішу. **Панель керування** розташована нижче падаючого меню і має низку кнопок з піктограмами, що відповідають певним командам керування.

Склад кнопок панелі керування змінюється залежно від робочого середовища, але деякі залишаються постійними, такі як, «Відкрити документ», «Зберегти документ», «Довідка» тощо (рис.2).

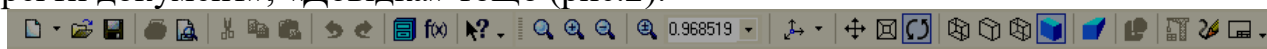

Рис. 2.

Стрічка поточного стану відображає поточні параметри КОМПАС-3D і також залежить від середовища (рис. 3).

Рис. 3.

Робоче поле знаходиться в центрі і займає велику частину екрану. Воно призначене для створення й редагування трьохвимірної моделі.

Стрічка повідомлення знаходиться у нижній частині екрану й підказує чергову дію для виконання поточної команди або дає пояснення для елемента, на який в даний момент вказує курсор (рис. 4).

Построение основания путем перемещения эскиза в направлении, перпендикулярном его плоскости

Рис. 4.

У лівій частині екрану знаходиться **інструментальна панель**, що складається з двох частин. У верхній частині розташована **панель перемикання**, що складається з восьми кнопок перемикачів різних режимів роботи, а в нижній частині - **робоча панель** того режиму роботи, перемикач

якого знаходиться у функціональному стані. Панель відповідного режиму роботи може містити до 14 кнопок – піктограм для виклику певної команди (рис. 5).

Рис. 5.

Деякі кнопки на інструментальній панелі можуть бути погашені (виділені блідим кольором). Це означає, що відповідні команди тимчасово недоступні, тобто в даний момент не створені відповідні умови для їх виконання.

Перша кнопка на панелі перемикання відкриває робочу панель **Редагування деталі**, що показана на рис. 5.

Кнопка відкриває панель **Просторові криві** (рис. 6), за допомогою якої можна створити циліндричні й конічні гвинтові лінії, просторові ламані лінії та сплайни.

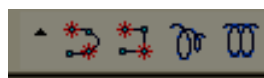

Рис. 6.

Кнопка відкриває панель **Поверхні** (рис. 7) з рядом кнопок, що дозволяють імпортувати поверхні, записані у файлах форматів SAT або IGES у файл моделі КОМПАС.

Рис. 7.

Кнопка відкриває панель **Допоміжна геометрія** (рис. 8), на якій розташовані команди, що дозволяють створювати допоміжні об'єкти, площини, лінії роз'єму.

Рис. 8.

Кнопка відкриває панель **Вимірювання** (рис. 9), де знаходяться команди, що забезпечують вимірювання: лінійні, кутові, периметр, площа, а також значення масоінерційних характеристик тіл.

Рис. 9.

Кнопка відкриває **Панель фільтрів**, за допомогою якої можна здійснювати динамічний пошук певного геометричного елемента.

Кнопка відкриває **Панель складання специфікації**.

Кнопка **Умовні позначення**

відкриває панель, на якій знаходиться

кнопка **Умовне зображення різьби**

Деякі команди на робочих панелях мають кілька модифікацій. В КОМПАС-3D кнопки таких команд відмічені чорним трикутником у правому нижньому куті. Наприклад, допоміжна площина може бути побудована кількома способами (рис. 10).

Рис. 10.

Процес формування моделі відображається у спеціальному вікні, яке має назву «**Дерево побудови**» (рис. 11).

Це вікно має спеціальні кнопки керування і дозволяє побачити послідовність усіх операцій створення моделі. Можливо змінювати розміри і положення вікна за допомогою кнопок керування у правому верхньому куті. При натисканні на піктограму із зображенням деталі правою клавішею миші, відкривається контекстне меню (рис. 12), в якому можна обрати команди, формуючі властивості матеріалу віртуальної моделі.

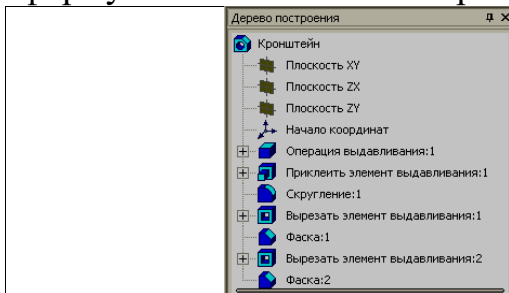

Рис. 11.

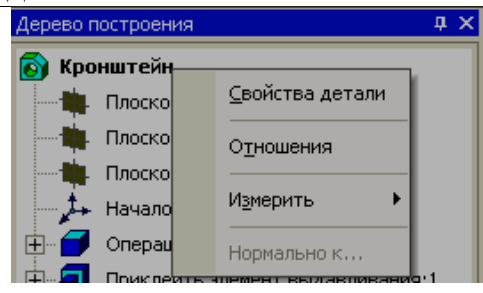

Рис. 12.

Керування зображенням моделі здійснюється за допомогою групи команд, що знаходяться в меню «**Сервіс**» (рис. 13).

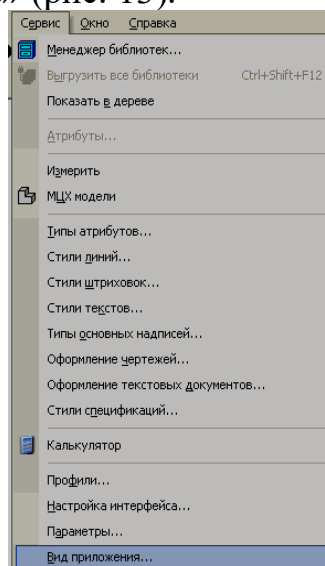

Рис. 13.

В процесі формування моделі необхідно бачити її з різних точок зору. Для цього у КОМПАС-3D передбачені різні засоби. Для довільного повороту моделі

використовується кнопка **<Повернути>** . Обертання моделі у вертикальній площині можна здійснити за допомогою комбінації кнопок – **<Ctrl>+<Sift>+<↑>** або **<Ctrl>+<Sift>+<↓>**. Обертання моделі у горизонтальній площині можна здійснити за допомогою комбінації кнопок – **<Ctrl>+<Sift>+<←>** або **<Ctrl>+<Sift>+<→>**. Обертання моделі у площині екрану здійснюється за допомогою комбінації кнопок – **<Alt>+<←>** або **<Alt>+<→>**.

Поворот моделі на 90° у вертикальній площині можна здійснити за допомогою комбінації кнопок – **<Пробіл>+<←>** або **<Пробіл>+<→>**.

Поворот моделі на 90° у горизонтальній площині можна здійснити за допомогою комбінації кнопок – **<Пробіл>+<↓>** або **<Пробіл>+<↑>**.

Віртуальну модель можна розташувати на екрані відповідно до шести виглядів: спереду, зверху, знизу, зліва, справа, ззаду. Для одержання на екрані певного вигляду необхідно використати **поле керування орієнтацією** створеної моделі, що знаходиться в стрічці поточного стану. Іноді необхідно, щоб паралельною площиною екрану виявилась не одна із стандартних площин проєкцій, а певна грань моделі або обрана користувачем допоміжна площина. Для вводу такої орієнтації необхідно вказати мишею потрібний плоский об'єкт, а потім в стрічці поточного стану обрати **Нормально до**.

Можна розширити список стандартних виглядів. Для цього необхідно встановити свій вигляд, а потім ввести діалогове вікно **«Орієнтація вигляду»** (рис. 14), що відкривається за допомогою кнопки на панелі керування. В діалоговому вікні необхідно натиснути кнопку **<Додати>** і написати ім'я нового вигляду.

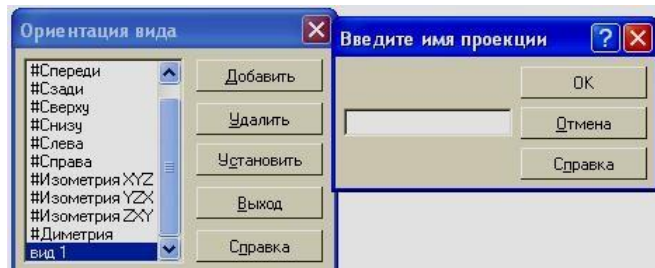

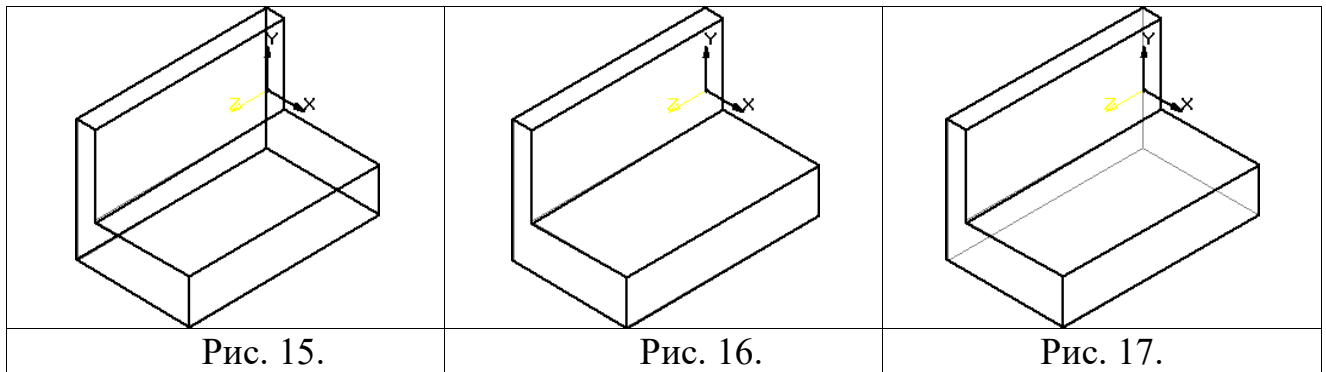
Рис. 14.

У створенні моделі у певний момент часу користувач може змінити спосіб її відображення. Для вибору способу відображення необхідно користуватися кнопками на панелі керування.

Кнопка **<Каркас>** відображає модель у вигляді ребер і вершин (рис. 15).

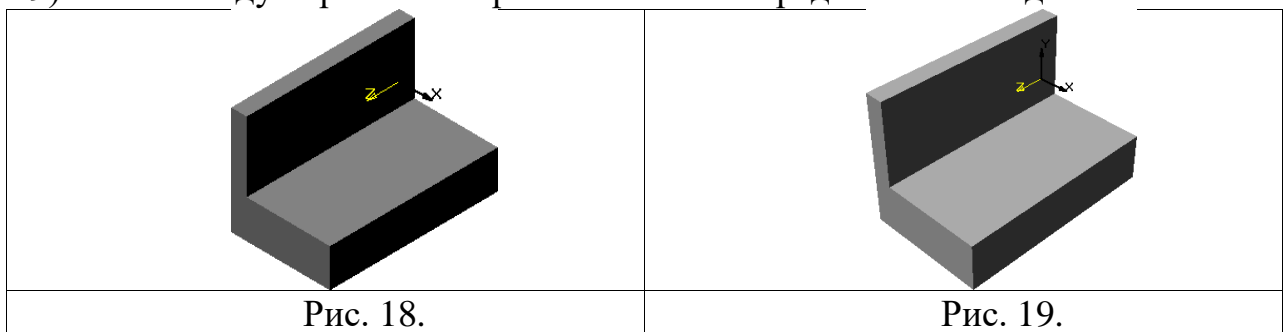
Кнопка **<Без невидимих ліній>** дозволяє відобразити модель у вигляді каркасу, але з видаленими лініями невидимого контуру (рис. 16).

Якщо ж у процесі формування моделі необхідно бачити закриті від погляду лінії, але не явно, використовують кнопку **<Невидимі лінії тонкі>** (рис. 17).

Найбільш реалістично виглядатиме модель, якщо увімкнути кнопку **<Напівтонове>** . За таким способом відображення будуть враховуватися оптичні властивості поверхні виробу, за яким створюється віртуальна модель (рис. 18).

Кнопка **<Перспектива>** дозволяє розташувати модель більш оптимальним способом, відповідно до особливостей зорового сприйняття (рис. 2.19). Точка сходу перспективи розташована посередині вікна моделі.

Усі команди керування зображенням моделі є прозорими. Це означає, що їх можна виконувати під час дії будь-якої іншої команди, за цих умов виконання іншої команди призупиниться, а після зміни масштабу, орієнтації або способу відображення – відновиться.

Висновки. В КОМПАС-3D об'ємні моделі і плоскі креслення асоційовані між собою, будь-яке редагування моделі призведе до змін в кресленні, що створене за даною моделлю. КОМПАС-3D має значні можливості параметризації, що можуть бути застосовані і до об'ємного моделювання. Наприклад, майбутня деталь буде виготовлятися штампуванням, тоді необхідно сконструювати прес-форму. Використовуючи для виготовлення верстати з ЧПК, можна створити як модель деталі, так і пуансона й матриці. В процесі розробки конструктор може накласти асоціативні зв'язки і якщо треба внести зміни в конструкцію деталі, то відповідно зміняться моделі пуансона й матриці, а також відбудуться відповідні зміни в кресленнях цих виробів.

Список використаних джерел:

1. Алферов А. П. Информатика для начинающих пользователей: учебное пособие / А.П. Алферов. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. - 320 с.
2. Буланже Г.В. Инженерная графика. Проецирование геометрических тел: учебное пособие для Вузов / Г.В. Булане. - М: Наука - 2003. - 184 с.
3. Гаркушевський В.С., Цвілик С.Д. Наступність у змісті природничо-математичної та спеціальної підготовки у ВНЗ педагогічного профілю / В.С. Гаркушевський, С.Д. Цвілик // Інформаційно-комунікаційні технології в

сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: збірник наукових праць. – Львів. – 2006. – С. 523-527.

4. Деркач В., Пилипенко О. За электронным кульманом // СНІР. Компьютерный журнал. - 2002. - № 6. - С.54-62.

5. Слепова С. В., Шахина М. А. [Система автоматизированного проектирования «Компас-3D» \(мультимедийный курс лекций\)](#) / С.В. Слепова, М.А. Шахина // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. 2014. № 3-2. С. 207-208.

6. Сторчак Н. А. [Применение системы «Компас-3D» в преподавании инженерных дисциплин](#) / Н.А. Сторчак // Наукові нотатки. - 2013. - № 43. - С. 206-209.

7. Сторчак Н.А., Гегучадзе В.И., Синьков А.В. Моделирование трехмерных объектов в среде КОМПАС-3D: учебное пособие/ Н.А. Сторчак, В.И. Гегучадзе, А.В. Синьков. - Волгоград: ВГТУ., 2006. – 216 с.

8. Цвілик С.Д. Наступність графічної підготовки вчителя в контексті сучасної педагогічної технології / С.Д. Цвілик // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. - №3. – С. 33-37.